

Správa o činnosti pedagogického klubu

Prioritná os:	Vzdelávanie
Špecifický cieľ:	1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
Prijímateľ:	Gymnázium Terézie Vansovej, 17. novembra 6, 064 01 Stará Ľubovňa
Názov projektu:	Rozvojom gramotností k pokroku vo vzdelávaní
Kód ITMS projektu:	312011V381
Názov pedagogického klubu:	2.2.1 Klub učiteľov ČG GTV SL Číslo rozpočtovej položky 5.6.1
Dátum stretnutia pedagogického klubu	21.4.2022
Miesto stretnutia pedagogického klubu	Gymnázium Terézie Vansovej, Stará Ľubovňa
Meno koordinátora pedagogického klubu	Viera Sasaráková
Odkaz na webové sídlo zverejnenej správy	www.gymntvsl.edupage.org

MANAŽÉRSKE ZHRNUTIE:

Kľúčové slová:

Čitateľská gramotnosť, digitálne médiá, nelineárne čítanie, multimodalita

Anotácia:

Zmeny v čítaní v digitálnej dobe

Spôsob, akým čítame a naše skúsenosti s čítaním stále viac ovplyvňujú nové médiá, či už prostredníctvom rastúceho záujmu o čítanie elektronických kníh, alebo prostredníctvom iných zariadení a platforiem, ktoré prenikli do každodenného života jednotlivcov. To mení aj situáciu na knižnom trhu.

Štúdiá realizovaná na Slovensku ukazuje, že u mladej generácie je klesajúci trend v čítaní kníh.

Do popredia záujmu mladej generácie sa však dostávajú nové typy **digitálnych textov**:

- internetové stránky,
- elektronické knihy,
- hypermédiá,
- blogy
- rôzne databázy dostupné prostredníctvom vyhľadávacích systémov.

Dnešní čitatelia tak nie sú odkázaní len na tradičné knihy a texty na papierových nosičoch.

Informačné zdroje v online priestore menia nielen **formálnu podobu** prezentácie textu, ale aj svoju **funkciu**.

Participatívne formy čítania (napr. čítanie za účelom získavania informácií, za účelom umelecko-estetického zážitku) ustupujú receptívnejším formám využívania digitálnych médií (napr. počúvanie hudby) a tráveniu času na sociálnych sieťach (Rideout, Foher & Roberts, 2010).

A hoci čítanie ako aktivita neupadá, čo sa týka množstva času, ktorí jedinci denne trávajú so svojimi smartfónmi či tabletmi alebo iným digitálnymi technológiami, interakcie s textom prostredníctvom nich majú často formu

rýchleho zorientovania sa vo veľkých objemoch textov (tzv. „scrollovanie“, „skenovanie“ alebo skimming), sprevádzaného multitaskingom (Baron, 2015), pričom reálny objem prečítaného textu je veľmi malý a činí asi 20% z prezeraného textu (Nielsen, 2008). O tom, že internet pre jeho užívateľov nie je v prvom rade priestorom na čítanie, svedčia aj zistenia výskumov správania užívateľov internetu. V čase, ktorý v súčasnej dobe strávi užívateľ na internete (čo činí v celosvetovom meradle asi 6 hodín a 42 minút denne), dominujú aktivity, ktoré slúžia na zábavu a ktoré prichádzajú k svojmu užívateľovi obrazovou alebo sluchovou cestou. 93 % užívateľov internetu sleduje online videá, 70% využíva služby na prehrávanie hudby, 51% sleduje vlogy, 47 % počúva online rozhlasové vysielanie a 39% počúva podcasty. Ani jedna z týchto populárnych aktivít na internete nekladie do popredia písanú reč (Hootsuite & We Are Social, 2019).

V porovnaní s výsledkami zistení PISA na Slovensku (2009), ktoré sledovali aj využívanie technológií v domácom aj školskom prostredí je zrejmé, že sa tento trend len prehĺbuje a technológie aj napriek masívnym investíciám do informatizácie vzdelávania, nie sú v životoch mladých ľudí prioritne spájané s učením sa a vzdelávaním.

Benefity používania písanej reči:

- schopnosť využívať písanú reč je zásadný civilizačný výtvarok ľudstva
- vďaka písanej reči sa u človeka rozvinuli mentálne a kognitívne procesy (pozornosť, pamäť, procesy vizuálneho a sluchové vnímania, jazykové schopnosti) do podoby, ktorá je charakteristická pre myseľ, ktorá vie čítať
- je intelektuálny kultúrny nástroj, ktorý má vplyv na vyhľadávanie, uchovanie a interpretáciu informácií, na to, na čo sústredíme našu pozornosť, ako zapojíme našu myseľ, ako si zapamätávame a ako zabúdame.
- Vďaka jej používaniu sa vyvinula tzv. textuálna myseľ (ktorú v orálnych kultúrach nenachádzame)
- Je gramotnosť, ktorá prestupuje rovinu individuálnu aj rovinu kultúrno-spoločenskú a kultúrno-evolučnú a je prítomná v očakávaniach, čo spoločnosť považuje za výsledok vzdelávania.

Rozvoj digitálnych médií spôsobuje že:

- čítanie mení svoju formu, podobu a účel
- z poznávania sa vytráca trepezlivosť, ktorá je dôležitá pre čítanie informačne hutnejších
- rozšírenie čítania v digitálnej podobe na úkor čítania tradičných tlačných textov tak môže dokonca vyvolávať obavy z toho, že ľudstvo príde o schopnosti v oblasti zrakového a sluchového vnímania, v oblasti kognitívnych a jazykových funkcií, ktoré vďaka písanej reči nadobudlo
- väčší prístup k textom, ktoré sú prezentované prostredníctvom digitálnych zariadení, mení aj motorické zručnosti a kognitívne schopnosti, ktoré nadobúdajú tým, že sa v texte orientujú prostredníctvom obrazovky, klávesnice alebo dotykovej plochy na rozdiel od knihy či iného papierového a tlačného média
- tendencia rýchleho a obsahovo povrchného zorientovania sa v texte (pri ktorom sa využíva skrolovanie), a tendencia viacej sa sústrediť na videá a animácie, ako na alfabetský text, sa môže podpísať aj pod to, ako žiak číta texty slúžiace na učenie a poznávanie.
- kognitívnu záťaž pre jednotlivca, ktorá môže vyústiť do zníženej kapacity venovať pozornosť významu textu

Špecifiká čítania textov prostredníctvom obrazovky

Nelineárne čítanie

- čítanie digitálnych textov pristupuje k významu textu prostredníctvom blokov textu, medzi ktorými sa čitateľ môže voľne pohybovať – buď na úrovni jedného zobrazenia na obrazovke, alebo na rôznych hierarchických úrovniach (hypertextové odkazy, variabilná textová štruktúra, poradie si určuje čitateľ sám).

Multimodalita

- Digitálne technológie využívajú na sprostredkovanie významu rôzne nahrávky, ilustrácie či videa a ich prítomnosť mení spôsob, ktorým čitateľ prístupuje k významu.

Nelineárne čítanie sa však nachádza aj mimo svet digitálnych technológií, využívajú ho aj napríklad akademickí pracovníci. Rovnako je charakteristická pre svet tradičných tlačenej textov aj multimodalita.

Dôležité je však doplniť, že možnosti digitálnych textov siahajú ďaleko za hranice toho, čo majú k dispozícii tradičné tlačenej texty. Nad rámec statických vizuálnych elementov môžu byť na prezentovanie významu použité aj už spomínané dynamické vizuálne elementy (video) a elementy auditívneho charakteru (ako nahrávky hudby a ľudskej reči).

Digitálne technológie sa stali bežnou súčasťou života a nachádzajú si stále silnejšiu pozíciu aj v oblasti vzdelávania. S prítomnosťou digitálnych technológií musíme počítať nielen pri ich využívaní vo vzdelávaní, ale aj pri evaluácii jeho výsledkov. S vývojom nových digitálnych technológií a s obohacovaním ich funkcií však stúpa potreba sledovať rozdiely v čítaní nielen v závislosti na platforme, ktorá sa využíva pri čítaní. Pozornosť začínajú pútať nové kognitívne funkcie alebo schopnosti pre ovládanie zariadenia a orientáciu v dokumente alebo dokumentoch, ktoré samotná počítačová gramotnosť v oblasti čítania digitálnych dokumentov nepokrýva ani zďaleka dostatočne (OECD, 2015).

HLAVNÉ BODY, TÉMY STRETNUTIA, ZHRNUTIE PRIEBEHU STRETNUTIA:

- 1) Otvorenie porady

Oboznámenie členov s plánom práce s programom stretnutia – média a čitateľská gramotnosť

- 2) Zmeny v čítaní v digitálnej dobe
- 3) a) Diskusia o benefitoch používania písanej reči.
b) Diskusia o dôsledkoch rozvoja digitálnych médií a jeho dôsledkoch na čitateľskú gramotnosť u mladého čitateľa.
c) Diskusia o špecifikách čítania textov prostredníctvom obrazovky
- 4) Záver.

ZÁVERY A ODPORÚČANIA:

1. Pri práci s textom kombinovať čítanie textov v digitálnej podobe s čítaním textov v písanej podobe
2. Viesť žiakov k čítaniu klasických písaných kníh.

Vypracoval (meno, priezvisko)	Tatiana Matoláková
Dátum	21.04.2022
Podpis	
Schválil (meno, priezvisko)	Ivana Hurtošová
Dátum	23.04.2022
Podpis	

Príloha:

Prezenčná listina zo stretnutia pedagogického klubu